

Хімічна промисловість та хімічний ринок України у 2022 році: факти, оцінка ситуації, тенденції, прогноз

Аналітичний звіт розроблений на основі доступних та репрезентативних статистичних даних (Держстат України, територіальні органи Держстату, Державної митної служби України та ін.), власних експертних оцінок та розрахунків, відкритих даних ЗМІ, сайтів компаній, комунікативної інформації. Актуалізована версія станом на 26.02.2023 р. Документ постійно оновлюється.

За розрахунками та оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», в національній хімічній промисловості у 2022 році (виробництво хімічних речовин та хімічної продукції, гумових і пластмасових виробів) функціонували з різним режимом завантаження виробничих потужностей (від 10 до 50%) близько 2900 підприємств (45% підприємств, які функціонували та були економічно активними на початок року).

За даними Держстату України, загалом в хімічній промисловості станом на 1 листопада 2022 р. було зареєстровано, близько 7241 підприємств, з яких значна частина є недіючими (близько 51%). Кількість активних хімічних підприємств на кінець 2021 р. становила 3620 підприємств, з яких 1611 підприємств – у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції, 2009 підприємств – у виробництві пластмасових та гумових виробів.

Найбільший відсоток непрацюючих (неактивних) підприємств у 2022 році був характерним для секторів: *виробництво первинних пластмас (65%), виробництво добрив і азотних сполук (54%), виробництво органічних хімічних речовин (57%), виробництво неорганічних хімічних речовин (57%), виробництво будівельних*

виробів із пластмас (55%), виробництво ЛКМ (50%), виробництво пігментів та синтетичних барвників (60%), виробництво мила та СМЗ (55%);

Слід зазначити, що у розрізі регіонів кількість працюючих хімічних підприємств у листопаді 2022 року порівняно з листопадом 2021 року зменшилась, окрім окремих областей, відносно пропорційно, хоча найбільш негативна динаміка спостерігалася в Луганській (тут і далі показник зменшення активних хімічних підприємств – в 3 рази), Донецькій (-26%), Херсонській (-30%), Чернігівській (-20%), Одеській (-11%) областях, Києві (-13%).

За остаточними підсумками 2022 р., **індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції «просів» у 2022 році порівняно з 2021 роком до 40%, гумових та пластмасових виробів – 62%, тобто річний темп спаду склав відповідно 60 та 38%.**

Найбільш критично індекс товарного виробництва знизився у виробництві продукції *основної хімії та первинних пластмас* та склав у 2022 році 29% до 2021 р. (через руйнування та зупинку значної частини підприємств).

Водночас, найбільш м'яким було зниження обсягів випуску товарної продукції в секторах виробництва мила, СМЗ та засобів для чищення (62%, тут і далі – річний індекс товарного виробництва), лакофарбових матеріалів (52%), пластмасових виробів (60%), азотних добрив (55%), ЗЗР (74%).

З початку воєнних дій посилилася висока ступінь невизначеності та проявилася значна кількість негативних факторів, які впливають на ситуацію в хімічній промисловості України (військові дії, фізичне руйнування, значний ріст цін на усі складові собівартості, обвальне скорочення замовлень (попиту), відсутність обігових коштів, значні курсові коливання, ускладненість та розірваність логістики внутрішніх поставок та експорту, відтік виробничого персоналу та проблеми з ротацією

персоналу тощо).

У листопаді-грудні 2022 р. до і так нестабільної роботи промислових підприємств долучилася проблема з виробничим енергопостачанням, яка найбільш відчутно «вдарила» по діючим виробництвам основної хімії, мінеральних добрив, гумових виробів та іншим енергоємним виробництвам.

Все ж найбільш критичним для динаміки галузевого виробництва у 2022 році був фактор зниження попиту та обсягів збуту продукції, неможливість утримання конкурентних цін на кінцеву товарну продукцію через високу волатильність та загальний підвищувальний тренд цін на сировину та енергоресурси.

Слід зазначити, що певна частина хімічних підприємств, починаючи з червня 2022 р., частково адаптувалася до нових надскладних умов свого функціонування та почала частково відновлювати і стабілізувати своє виробництво та налагоджувати ланцюги поставок сировини та логістику збуту товарної продукції.

За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», загальний **обсяг реалізації хімічної продукції у 2022 році**, за остаточними даними, склав у д.ц. близько **114 млрд. грн.** (2021 р. – 174 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві **хімічних речовин та хімічної продукції – 61,3 млрд.грн** (2021 р. – 105 млрд. грн), **гумових та пластмасових виробів – 52,7 млрд.грн** (2021 р. – 69 млрд. грн.).

Порівняно з попереднім роком обсяги реалізації товарної продукції у д.ц. скоротилися у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції на 34%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – на 24%. Однак слід взяти до уваги, що індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції становив, оціночно, у 2022 р. 158-160%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – 140-145%. Отже, у порівняних цінах скорочення обсягів товарної реалізації хімічної продукції є набагато значимішим.

Втрати продаж у 2022 р. у фізичному вимірі у більшості товарних груп хімічної продукції порівняно з 2021 роком набули досить критичних обсягів та становили у річному вимірі від 35% до 220%.

Однак цей показник був досить неоднорідним в залежності від сектору та регіональної структури товарного виробництва хімічної продукції, а також підприємства-виробника.

З іншого боку, він значно відрізняється від аналогічних показників у вартісному вимірі, які були значно м'якшими через значний ріст індексу цін та промислову інфляцію.

[Завантажити повний текст](#)